

REZÜMÉK

0494

ANDROVICZ Gábor

ORCID: 0000-0002-3760-9712

A hivatás áldozatai.

A Budapesti Magyar Királyi Állami Rendőrség hősi halottjai a dualizmus időszakában

(15-26.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.57N.15-26P

A fővárosi rendőrség volt a kiegyezést követően az első államosított rendőrség a Magyar Szent Korona alá tartozó területen. Az 1872-ben ideiglenesen, majd 1881-ben törvény által véglegesen államosított budapesti rendőrség volt az ország legnagyobb létszámú rendőri szervezete. Az elhelyezkedéséből és a Magyar Királyság rendvédelmében betöltött szerepénél fogva a figyelem középpontjában is állt. Ezért a működésével kapcsolatban már a dualizmus időszakában is keletkeztek feldolgozások, illetve hírlapi tudósítások. E dokumentáltság tette lehetővé a téma feldolgozását.

Kulcsszavak

budapesti rendőrség ; rendőr árvák és özvegyek ; rendőr halálesetek ; rendőr hősök az I. világháborúban ; rendőr hősök temetése és emlékhelyei

0495

BERKI Imre

ORCID: 0000-0001-8144-4751

A tűzoltóság hősi halottjai és emléküik ápolása

(27-38.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.57N.27-38P

A tanulmány nem csupán a magyar tűzoltóság mint a katasztrófavédelem egyik elődszervezete, hanem a másik elődszervezet a polgári védelem személyi állományai hősi halottjaival is foglalkozik. A XIX. és a XX. században Magyarország két világháborúban is részt vett, melynek kapcsán a vizsgált szervezetek személyi állományának a tagjai közül többen életüket veszítették. A feldolgozás azonban ezekre a hősökre nem terjed ki, hanem a testületi feladatok teljesítése során elhunyt személyekkel foglalkozik. A mintegy 150 év alatt szolgálatteljesítés közben hősi halált halt személyek száma 124 fő volt 1861-től 2013-ig bezárólag.

Kulcsszavak

Katasztrófavédelem ; tűzoltóság ; polgári védelem ; tüzserészek ; tartós légoltalmi szolgálatos

0496

DEÁK József

ORCID: 0000-0002-7661-4485

(39-48.p.)

Csehszlovákia megszállásának belügyi sajtóvisszhangja

DOI : 10.31627/RTFXXIX.2019.57N.39-48P

1968-ban a Varsói Szerződés csapatai megszállták a szövetség egyik tagállamát a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot. Ezzel a szokatlan eseménnyel foglalkozniuk kellett a magyar újságoknak is. A korabeli belügyi tárca vonzáskörébe tartozó folyóiratok esetében azt is figyelembe kellett venni, hogy a magyar rendvédelmi testületek valamilyen formában részt vettek az intervencióban. Emellett a vizsgált időszak teljes magyar sajtójának, a belügyi szakajtónak pedig különösen igazodnia kellett a Szovjetunió elvárásaihoz. Az elvi alapoktól, az események közlésén át, a terminológiával bezárólag vizsgálja az írás a csehszlovákiai intervenciók a korabeli magyar belügyi sajtóban való tükröződését.

Kulcsszavak

Belügyi Szemle folyóirat ; Határőrség ; Hazáért folyóirat ; Karhatalom ; Magyar Rendőr folyóirat

0497

FÓRIZS Sándor

ORCID: 0000-0001-6019-3295

A magyar határőrség és az 1968-as csehszlovákiai bevonulás
(49-58.p.)

DOI : 10.31627/RTFXXIX.2019.57N.49-58P

1968. augusztusban a Varsói Szerződés több tagállama katonai intervenciót hajtott végre Csehszlovákiában. Jelen publikáció a magyar határőrség szerepét, tevékenységét vizsgálja ezen események során a Magyar Nemzeti Levéltárban feltalálható dokumentumok elemzése útján. A szerző bemutatja a határőrség vezetésének felkészülését a határátlépés biztosítására, az alkalmazott vezetési és szolgálat ellátási módszereket, az erők csoportosításának rendjét, a bekövetkezett eseményeket. Szó esik az ország belsejében foganatosított intézkedésekről és néhány szomszédos ország reagálásáról a történetekre.

Kulcsszavak

határőrség ; határátlépés ; határzár ; határővezet ; bevonulás Csehszlovákiába 1968

0498

SUBA János

ORCID: 0000-0002-2310-7746

Az 1968. évi csehszlovákiai bevonulás magyar kontingensének térképeltatása
(59-68.p.)

DOI : 10.31627/RTFXXIX.2019.57N.59-68P

A Varsói Szerződés csapatai 1968 nyarán — hadgyakorlatnak álcázott felvonulás eredményeképpen — megszállták a Csehszlovák Szocialista Köztársaságot. Ebben az intervencióban a Magyar Népköztársaság Magyar Néphadseregének a kijelölt alakulatai is részt vettek. Feladatuk a Felvidék déli sávjának a megszállása volt. A tervezett cselekmények végrehajtása érdekében a Magyar Néphadsereg érintett csapatait az érintett területek különböző méretarányú térképeivel ellátták ugyan, ez az ellátmány azonban meglehetősen hiányos volt. A térképeltatás nehézségei ellenére a magyar csapatok — a katonák önzetlen és magas szintű szolgálatellátásából fakadóan — a feladataikat eredményesen és minimális veszteségek árán valósították meg. Az 1968. évi megszállás tapasztalatai figyelembe vételével alakították újjá a Magyar Néphadsereg térképészeti szolgálatát.

Kulcsszavak

Magyar Néphadsereg térképészeti szolgálata ; 1968. évi csehszlovákiai bevonulás ; Magyar Néphadsereg „Zala” hadgyakorlata ; a „Zala” hadgyakorlat térképészeti biztosítása ; a Felvidék katonaföldrajza

0499

SZABÓ Andrea

ORCID: 0000-0002-8224-4089

A Magyar Királyi Pénzügyőrség I. világháborús hősi halottjai és emléküik ápolása
(69-84.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.57N.69-84P

Az I. világháború során, a Magyar Királyi Pénzügyőrség határszéli szakaszainál szolgáló személyi állomány a kezdetektől részt vett a harcokban. Helyismeretük miatt előszeretettel vették igénybe őket a határmenti harccselekmények során. A pénzügyőrök részt vettek hadifoglyok bekísérésében, objektumok és vonatszerelvények őrzésében is. 1926-ban a Mátyás utca 16. szám alatti pénzügyőr laktanyában márvány emléktáblát állítottak a háború során katonai vagy pénzügyőri szolgálatteljesítés közben életüket vesztett, név szerint ismert 236 fő pénzügyőrnek. A *Pénzügyőrségi Szaklap* 1926. XI. 1-jei száma „Az emléktábla leleplezése” címmel részletes tudósítást tett közzé az eseményről. A Pénzügyőr- és Adózástörténeti Múzeum gyűjteménye őrzi ezt a korabeli lapot a testületi szaksajtó sok más példányával együtt. Ezekből a lapokból az is kiderül, hogy a testület nem hagyta magukra a hadiözvegyeket és hadiárvékat, anyagi támogatással gondoskodott róluk.

Kulcsszavak

Magyar Királyi Pénzügyőrség ; hősi halottak ; *Pénzügyőrségi Szaklap* ; pénzügyőr hősi halott emléktábla ; Magyar Királyi Vámőrség

0500

ZÉTÉNYI Zsolt

ORCID: 0000-0002-5522-1375

A Szabadság téri szovjet hősi emlékmű ügye

(85-111.p.)

DOI : 10.31627/RTF.XXIX.2019.57N.85-111P

A budapesti Szabadság tér és közvetlen környezete évszázadok óta a magyarságot elnyomó, illetve a magyar szabadságot idéző jelképeknek az elhelyezési területe. Kezdetben a „Neugebäude” épülete az osztrák elnyomás jelképeként vonult be a magyar köztudatba. Ennek a műtárgynak az elbontása nyomán azonban a magyar nemzet új értelmet adott a térségnek azáltal, hogy a nemzeti függetlenség és szabadság eszméjét hordozó elnevezésekkel és jelképekkel gyarapította a területet. Ennek az egységnek volt része az úgynevezett trianoni emlékmű. Ezen emlékmű közelében, az úgynevezett trianoni virágágyás helyén – amelyet a XIX. század utolsó harmadától egy „Szabadságharc szobor” emlékmű számára tartottak szabadon - hozták létre 1945-ben a fővárost elfoglaló szovjet haderő elhatározásával és felügyeletével, a győztes nagyhatalom dicsőségét hirdető emlékművet. Ennek az emlékműnek politikai vonzata is van, mivel a magyar-német véderőkön aratott győzelem mellett egyben a magyarországi baloldal történelemszemléletét is alátámasztja, mely szerint az 1945 előtti időkből az ország rabságban élt, a szabadság korszaka a bolsevik önkényuralmi eszmét is képviselő szovjet hadsereg bevonulása által jött el. Így a téren ma értelmetlen és elfogadhatatlan emlékezetpolitikai helyzetet mutat a német birodalmi 1944-es megszállást megbélyegző és a szovjet birodalmi 1944-45 évi leigázást dicsőítő emlékmű egyidejű létezése.

Kulcsszavak

„Neugebäude” ; trianoni emlékmű ; szovjet hősi emlékmű ; szabadság téri emlékhely ; magyar-orosz hadisír egyezmény